

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΗΔΕ

Αποκαλυπτική Ιστορία. Ένας τίτλος που επιχειρεί να προσδιορίσει ένα νέο στίγμα στην ιστορική αναζήτηση όλων μας. Γεννήθηκε από την πεποίθησή μας ότι οι περισσότεροι σκεπτόμενοι ενήλικες έχουν αναρωτηθεί πολλές φορές, όπως κι εμείς, για την ακρίβεια των γεγονότων που γράφονται ή διδάσκονται ως η μία και αδιαμφισβήτητη ιστορική αλήθεια. Αρκεί να αναλογιστούμε την πολύ πρόσφατη ιστορία, για παράδειγμα του τελευταίου έτους στη χώρα μας. Εύκολα υπάρχουν δέκα διαφορετικές απόψεις για τα γεγονότα που όλοι ζήσαμε. Με αυτό κατά νου, πόσο εύκολα μπορούμε να δεχτούμε ότι, εκατό χρόνια μετά, τα διασέγγονα-τρισεγγονά μας, θα διαβάζουν ή θα διδάσκονται ένα και μόνο αφήγημα, σαν τη μία και μόνη αλήθεια; Που ένας Θεός ξέρει πως προέκυψε! Από τη στιγμή που θα κάνουμε αυτή τη σκέψη, έρχεται η επόμενη: Πόσο αδιαμφισβήτητη είναι αυτή η μία και μοναδική αλήθεια που διδασκόμαστε για το απώτερο παρελθόν; Πόσο δίκιο έχουν αυτοί που λένε ότι η Ιστορία ξαναγράφεται από τους νικητές; Πόσο, εν τέλει, αυτό που μαθαίνουμε σαν Ιστορία είναι μέρος μιας πλάνης, μικρής ή μεγαλύτερης, μιας πολιτικής/θρησκευτικής/οικονομικής σκοπιμότητας ή προϊόν της αστοχίας ή της αφέλειας των πηγών που έτυχε να διασωθούν;

Η αναζήτηση της αλήθειας είναι πάντα το κεντρικό ζήτημα στην Ιστορία. Ο ίδιος ο Πατέρας της Ιστορίας, ο Ηρόδοτος, ξεκινά το έργο του με αναφορά στη δική του ιστορική έρευνα:

Ηροδότου Αλικαρνησοέος ιστορίης απόδειξις ήδε

Το έργο αυτό είναι η ιστορική έρευνα του Ηροδότου του Αλικαρνησοέα.

Η λέξη *απόδειξις* σημαίνει εδώ *έρευνα*, έρευνα των πηγών προκειμένου να βρεθεί *η αλήθεια κατά την κρίση του Ηροδότου*. Πράγμα που σημαίνει

Μια νέα προσέγγιση στην Ιστορία, σ' ένα προκλητικό νέο κόσμο όπου οι πληροφορίες είναι εύκολα προσβάσιμες σε όλους έτσι ώστε καθένας να μπορεί σχηματίσει τις δικές του απόψεις αρκεί να διαθέτει αναλυτική, συνθετική και κριτική σκέψη.

ότι πέρα από την αλήθεια κατά την κρίση του Ηροδότου, υπάρχουν και άλλες απόψεις. Εκπληκτική είναι και η δήλωση στην αρχή της (μη διασωζόμενης) ιστορίας του Μεγάλου Αλεξάνδρου που συνέγραψε ο Πτολεμαίος ο Α', ο Λάγου, ιδρυτής της ελληνιστικής δυναστείας των Πτολεμαίων στην Αίγυπτο:

Η δική μου ιστορία είναι αληθινή, γιατί εγώ είμαι βασιλιάς και σαν βασιλιάς δεν μπορεί να λέω ψέματα.

Πιο καθαρά όμως απ' όλους (σχεδόν σύγχρονα) είναι τα λόγια του Αρριανού, 500 χρόνια μετά τον Πτολεμαίο. Στην αρχή της *Αλεξάνδρου Ανάβασης*, με σαφές πνεύμα επιστημονικής προσέγγισης, δηλώνει:

Γράφω σαν αλήθεια όλα τα σημεία στα οποία ο Πτολεμαίος και ο Αριστόβουλος συμφωνούν. Σε όσα δεν συμφωνούν, επιλέγω αυτά που φαίνονται πιο πειστικά ή πιο αξιοαφήγητα σε μένα. Δεν υπάρχει άνθρωπος για τον οποίο να έχουν γραφτεί περισσότερα και περισσότερο διαφορετικά απ' ότι ο Αλέξανδρος, αλλά πιστεύω ότι ο Πτολεμαίος και ο Αριστόβουλος είναι οι πιο αξιόπιστοι. Και οι δύο συνόδευαν τον Αλέξανδρο στις εκστρατείες, ενώ ο Πτολεμαίος θα ήταν μεγάλη ντροπή να γράφει ψέματα, αφού και ο ίδιος ήταν βασιλιάς. Και οι δύο δε, έγραψαν την ιστορία τους μετά το θάνατο του Αλέξανδρου, οπότε δεν υπήρχε στο έργο τους ο φόβος της μίνης ή η προσδοκία της ανταμοιβής από τον Αλέξανδρο. Μνημονεύω όμως και μεριά που έχουν γραφτεί από άλλους, επειδή τα έκρινα άξια αφήγησης και όχι εντελώς αναξιόπιστα.

Στην ουσία, στις τρεις πρώτες παραγράφους της *Ανάβασης*, ο Αρριανός μας δίνει αναλυτικά το στίγμα της δικής του μεθόδου στη ιστορική έρευνα και συγγραφή. Είναι στο ίδιο πνεύμα με τον Ηρόδοτο, μόνο

που είναι πιο σαφή και συγκεκριμένα, ενώ βεβαίως ο Αρριανός έχει να στηριχτεί σε πολύ περισσότερες πηγές, μιας και δηλώνει ότι για τον Αλέξανδρο έχουν γραφτεί περισσότερα απ' ό,τι για οποιονδήποτε άλλον. Ωστόσο, η στάση είναι ίδια:

Πολλές πηγές, μία πρόταση αλήθειας, κατά την κρίση του συγγραφέα.

Η προσέγγιση αυτή των αρχαίων συγγραφέων είναι επιβεβλημένη από την τεχνολογία της εποχής. Όλα τα βιβλία ήταν χειρόγραφα, μ' άλλα λόγια δυσεύρετα προϊόντα μιας επίπονης παραγωγικής διαδικασίας που κατέληγε σε ελάχιστα αντίτυπα. Ο Αρριανός είναι βέβαιο ότι είχε στα χέρια του αντίγραφα πολλών ιστοριών για τον Αλέξανδρο, ίσως και αποσπάσματα των περίφημων βασιλικών εφημερίδων (βλ. και σελίδα 38). Ωστόσο, πόσοι άλλοι είχαν την ίδια δυνατότητα; Δέκα; Εκατό; Χίλιοι; Όχι παραπάνω. Άρα, στόχος του ήταν να συγγράψει ΕΝΑ έργο, με ΜΙΑ άποψη, η οποία ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ θα ήταν το πιο κοντινό στη ΜΙΑ και μοναδική αλήθεια. Διαβάζοντας το έργο αυτό, ο αναγνώστης θα έπαιρνε τη σοφία όλων των πηγών που είχε ερευνήσει κριτικά ο συγγραφέας.

Αυτή η προσέγγιση της Ιστορίας έχει φθάσει πρακτικά αμετάβλητη ως τις μέρες μας. Με την έλευση της τυπογραφίας, πολλοί περισσότεροι μπορούσαν να γράψουν βιβλία και αυτά να παραχθούν σε πολύ μεγαλύτερους αριθμούς αντιτύπων, ωστόσο, όλοι οι συγγραφείς υπέθεταν ότι ο αναγνώστης διαβάζει ΕΝΑ και μόνον βιβλίο. Αλλιώς αφηγείται την ιστορία της ελληνικής επανάστασης ο Τρικούπης, αλλιώς ο Κορδάτος, αλλιώς Τερτσέτης, αλλιώς ο Κόκκινος - καθένας όμως έχει ΕΝΑ και μοναδικό αφήγημα. Βεβαίως, κάθε επιλογή είναι σύνθετη και σχετίζεται με την ιστορική συγκυρία, το πολιτικό πλαίσιο της εποχής, την κοσμοθεωρία ή την προσωπικότητα του συγγραφέα και πολλά άλλα. Όντως, λοιπόν, μετά την τυπογραφία οι αναγνώστες μπορούν να πάρουν περισσότερες από μία Ιστορίες, ωστόσο, οι συγγραφείς εξακολουθούν να υποθέτουν ότι ο αναγνώστης ερευνά και κάνει την επιλογή του ώστε να διαλέξει τη ΜΙΑ που θα βάλει στη ψυχή του και στη βιβλιοθήκη του!

Στις μέρες, όλ' αυτά έχουν αλλάξει. ΟΛΕΣ οι ιστορικές πηγές, με την εξαίρεση μέρους των τελευταίων χρόνων, είναι πρακτικά διαθέσιμες σε ΟΛΟΥΣ και ΔΩΡΕΑΝ. Τα περισσότερα κλασικά συγγράμματα είναι διαθέσιμα στο Internet, στα αρχαία και νέα ελληνικά, σε ξένες γλώσσες, με άφθονο σχολιασμό και παραπομπές. Καλό, όμως μοιραία δημιουργείται ένα αντίστροφο, δυσεπίλυτο, πρόβλημα:

- Πως θα αξιοποιήσουμε όλον αυτό τον πλούτο στοιχείων και πληροφοριών;
- Πόσο καλύτερα μπορούμε ΟΛΟΙ να προσεγγίσουμε την ιστορική αλήθεια στον 21^ο αιώνα;

Εδώ, στο κάδρο μας μπαίνει η *Αποκαλυπτική Ιστορία* ή αν θέλετε, *Ερευνητική Ιστορία* (στα αγγλικά *Investigative History*). Ένα νέο εκδοτικό εγχείρημα που προεβούει μια νέα προσέγγιση στη Ιστορία, προσαρμοσμένη ακριβώς στην αφθονία των πηγών και πληροφοριών και στη δυνατότητα επεξεργασίας που έχει καθένας μας. Η προσέγγιση αυτή ξεκινά καταγράφοντας τις υπαρκτές ΕΚΔΟΧΕΣ των γεγονότων και καταλήγει σε ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΑ για την αλήθεια, δηλαδή όχι σε μία αλλά ΠΟΛΛΕΣ πιθανές αλήθειες, που καθένας σταθμίζει ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΟΚΟΥΝ, σαν να είναι ο ίδιος συγγραφέας, όπως ο Ηρόδοτος ή ο Αρριανός. Μια προσέγγιση τύπου *άμεσος δημοκρατίας*, όπου καθένας μπορεί να καταλήξει στα εντελώς δικά του *προσωπικά* συμπεράσματα, αυτά που θεωρεί αυτός ο ίδιος *αντικειμενικά*, στηριγμένος στα στοιχεία που έχει σήμερα στα χέρια της ιστορική επιστήμη και διατίθενται δωρεάν σε όλους. Η βασική μας προσέγγιση είναι απλή:

- Παρουσίαση των γεγονότων από κατά το δυνατόν περισσότερες πηγές και με όλες τις επιστημονικά βάσιμες εκδοχές, με επισήμανση των διαφορών τους και διερεύνηση της αξιοπιστίας τους. Παραπομπές σε πρωτότυπες πηγές στις οποίες μπορεί να ανατρέξει ο αναγνώστης για δική του έρευνα. Ταξινόμηση των στοιχείων για υποβοήθηση της ανάλυσης και της κριτικής προσέγγισης.

- Ενδεχομενική προσέγγιση της αλήθειας με βάση την αναλυτική, συνθετική και κριτική σκέψη. Αναλυτική ταξινόμηση των στοιχείων, κριτική προσέγγιση συμφωνιών και αντιφάσεων μεταξύ των πηγών, συνθετική διαμόρφωση θεωριών και ενδεχόμενων.

Σήμερα καθένας από μας μπορεί να καταλήξει στα εντελώς δικά του προσωπικά συμπεράσματα για την ιστορική αλήθεια, στηριγμένος στα στοιχεία της ιστορικής επιστήμης που διατίθενται εύκολα και δωρεάν σε όλους

Μια πρώτη εφαρμογή αυτής της προσέγγισης είναι το *Άλυτο Μυστήριο* περί το Σώμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου (βλ. σελ. 14), ένα θέμα που κατ'εξοχήν προσφέρεται για αποκαλυπτική - ερευνητική προσέγγιση, μιας και η ιστορία του Μεγάλου Αλεξάνδρου είναι η πιο δημοφιλής ιστορία της αρχαιότητας με πολύ περισσότερα συγγραφικά έργα (διασωζόμενα και μη) απ' οποιαδήποτε άλλη ιστορία του αρχαίου κόσμου.

Στην κεντρική μας αφήγηση καταγράφονται όλες οι εκδοχές για τα γεγονότα, όπως έχουν φθάσει στις μέρες μας από τις διαθέσιμες πηγές. Εντοπίζοντας τις διαφορές των εκδοχών, εκτιμώνται ενδεχόμενα και πιθανότητες για κάθε εκδοχή, ενώ διατυπώνονται θεωρίες για τις διαφορές μεταξύ των πηγών. Πολλά από τα στοιχεία αυτά συνοψίζονται σ' αυτά που ονομάζουμε *Κρατούμενα*, σε πινακάκια μέσα στην κεντρική αφήγηση, έτσι ώστε να μπορούμε να ανατρέχουμε με μια ματιά σ' αυτά διαβάζοντας τα επόμενα.

Μετά την κεντρική αφήγηση, προχωρούμε στην αναλυτική παρουσίαση των πηγών και των συσχετισμών τους, καταλήγοντας σε μια εποπτική ταξινόμηση. Με όλ' αυτά κατά νου, προχωρούμε στο συνθετικό μέρος, στην ενδεχομενική προσέγγιση (contingency approach), όπου διατυπώνονται μερικές κύριες θεωρίες για το τι πραγματικά συνέβη.

Όλ' αυτά με πλήρη διαφάνεια, έτσι ώστε σε κάθε σημείο κάθε αναγνώστη να μπορεί να απορρίψει ή να προσθέσει στοιχεία και να καταλήξει στη δική του άποψη. Τίποτε διαφορετικό δηλαδή απ' ότι συμβαίνει με τα τρέχοντα γεγονότα του κοινωνικού και πολιτικού βίου, όπου όλοι μας, με βάση τις πληροφορίες που μας προσφέρονται ή μπορούμε να αλιεύσουμε, καταλήγουμε στις δικές μας απόψεις για πρόσωπα και γεγονότα.

Το επόμενο θέμα, η *Θεωρία Συνωμοσίας* για το Περλ Χάρμπορ, είναι πολύ πιο πρόσφατο κατά δύο και πλέον χιλιετίες, και άρα τα στοιχεία είναι πολύ περισσότερα, ενώ υπάρχουν πολλά αδιαμφισβήτητα ντοκουμέντα. Εν τούτοις, δέκα εξεταστικές επιτροπές του αμερικανικού κογκρέσου προσπάθησαν να φωτίσουν την αλήθεια, αλλά το μόνο που κατάφεραν ήταν να δημιουργήσουν περισσότερα ερωτήματα απ' όσες απαντήσεις έδωσαν!

Τα βασικά γεγονότα καταγράφονται στην κεντρική αφήγηση με όλες τις εκδοχές τους, και πάλι με πινακοποίηση σε Κρατούμενα, ενώ μετά την αφήγηση ακολουθεί η ενδεχομενική προσέγγιση και η διατύπωση θεωριών. Και πάλι, με πλήρη διαφάνεια, έτσι κάθε αναγνώστης-ερευνητής να μπορεί να διαμορφώσει την προσωπική του *αντικειμενική* αλήθεια.

Η ίδια προσέγγιση διατρέχει όλα τα θέματα της Αποκαλυπτικής Ιστορίας, τόσο σ' αυτό τον τόμο όσο και στους επόμενους, άλλα περισσότερο και άλλα λιγότερο, αναλόγως της φύσης τους. Μερικά είναι εξόχως διδακτικά για τις μέρες, όπως στην ενότητα *Μεγάλες Ανατροπές* το θέμα *Από το Δυστυχώς Επτωχεύσαμε στη Μεγάλη Ιδέα* (βλ. σελ. 90), όπου βλέπουμε την Ελλάδα να διπλασιάζεται μόλις 20 χρόνια μετά την τραγική πτώχευση του Τρικούπη. Άλλα είναι διασκεδαστικά, όπως όλα τα παράξενα που προξένισε ο κομήτης του Χάλεϊ στη χώρα μας πριν από έναν αιώνα (βλ. σελ. 188)

Επεκτείνοντας την ενδεχομενική προσέγγιση στον εικαστικό τομέα, σε ορισμένες περιπτώσεις επιχειρούμε αναπαραστάσεις αμφιλεγόμενων ιστορικών στοιχείων, όπως σ' αυτό το τεύχος το περίφημο Μουσολαίο του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Αλεξάνδρεια, για το οποίο παρουσιάζονται δύο ενδεχόμενες εικόνες, μιας και δεν έχει διασωθεί καμία αναπαράστασή του μέχρι τις μέρες μας. Όμοια, η αναπαράσταση της επιβλητικής αλλά και μυστηριώδους αρμάμαξας που μετέφερε το σώμα του από τη Βαβυλώνα στην Αίγυπτο στηρίχτηκε στις ιστορικές περιγραφές σε συνδυασμό με νεότερα ευρήματα και θεωρίες, με πίστη πάντα στη συνθετική και ενδεχομενική προσέγγιση.

Περνώντας στα τεχνικά στοιχεία της Αποκαλυπτικής Ιστορίας, παρεπόμενο αυτής της αναλυτικής, συνθετική και κριτικής προσέγγισης είναι ότι τα θέματα έχουν αρκετά μεγάλο μέγεθος, πράγμα απαραίτητο για να παρουσιαστούν όλες οι εκδοχές και να διατυπωθούν τα ενδεχόμενα. Πέρα απ' αυτό, το συνολικό μέγεθος του εντύπου κρίναμε ότι θα πρέπει να είναι αρκετά μεγάλο, με πάνω από 200 σελίδες, έτσι ώστε να μπορεί να προσφέρει μια ποικιλία θεμάτων, από τα οποία κάθε αναγνώστης θα μπορεί να βρει αρκετά που θα τον κεντρίσουν να τα διαβάσει σε βάθος.

Ο βασικός κορμός του εντύπου έρχεται σε μονόχρωμη εκτύπωση με μορφή βιβλίου, για τις λίγες όμως περιπτώσεις όπου το χρώμα είναι απαραίτητο, η λύση είναι τα ένθετα έγχρωμα αναπτύγματα, (σ' αυτό το τεύχος παρεμβάλλονται στις σελίδες 32 και 48).

Από πλευράς συχνότητας έκδοσης, πρώτος στόχος μας είναι να κυκλοφορούμε κάθε μήνα εκτός των καλοκαιρινών μηνών, με ένα αριθμό περίξ των 8 τόμων ανά έτος.

Μετά ταύτα, αγαπητοί αναγνώστες, παραδίδουμε στα χέρια σας τον πρώτο τόμο της Αποκαλυπτικής Ιστορίας, ελπίζοντας ότι θα σας προσφέρει μια αφετηρία για δημιουργική ιστορική σκέψη.

Εκδοτική ομάδα Αποκαλυπτικής Ιστορίας
και για την αποτύπωση Αχιλλέας Αναγνώστου

Καταθέστε μας τις σκέψεις σας στη σελίδα facebook InHistory και δείτε μας στο www.inhistory.gr. Αν νομίζετε ότι μπορείτε να συνεισφέρετε στην Αποκαλυπτική Ιστορία, στείλτε μας email στο investigativehistory@gmail.com.